

สรุปปัญหา และข้อเสนอแนะ

สรุป

หอมแดงเป็นพืชผักที่คนไทยรู้จักกันดี และนิยมบริโภคกันมานาน นับได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย หอมแดงสามารถปลูกได้ทุกภาค ของประเทศไทย แต่จะมีปลูกมากในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สำหรับภาคเหนือมีปลูกมากในจังหวัดลำพูน และเชียงใหม่ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปลูกมากในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายได้หลักของเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเพาะปลูกหอมแดงกันแทบทุกครัวเรือน หอมแดงที่ปลูกนั้นนอกจากจะใช้บริโภคภายในประเทศแล้ว ยังมีการส่งเป็นสินค้าออกทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยปีละหลายล้านบาท การศึกษาถึงต้นทุนการผลิตหอมแดงของเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษ ก็เพื่อจะได้ทราบถึงต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการลงทุนทำไร่หอมแดง เพื่อเป็นแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง ในการศึกษาต้นทุนการผลิตหอมแดงในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แบ่งขนาดเนื้อที่เพาะปลูกออกเป็น 2 ขนาดคือ เนื้อที่เพาะปลูกขนาดไม่เกิน 2 ไร่ และเนื้อที่เพาะปลูกขนาดมากกว่า 2 ไร่ ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการลงทุนที่เกษตรกรได้รับ ปรากฏดังนี้

กรณีเนื้อที่เพาะปลูกขนาดไม่เกิน 2 ไร่ มีต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยไร่ละ 9,250.16 บาท โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 8,989.33 บาท หรือประมาณร้อยละ 97.18 ของต้นทุนการผลิตรวม ในจำนวนนี้ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมดิน-ปลูก จนกระทั่งเก็บเกี่ยวและเก็บรักษาผลผลิต 2,454.74 บาท ค่าวัสดุการเกษตร 6,278.34 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 256.25 บาท ต้นทุนคงที่ 260.83 บาท หรือประมาณร้อยละ 2.82 ของต้นทุนการผลิตรวม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 15,170.26 บาท ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 3.595 บาท ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อฟาร์มเท่ากับ 3,792.57 บาท รายได้จากการจำหน่ายหอมแดงเฉลี่ยไร่ละ 9,778.05 บาท ซึ่งได้มาจากปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 2,573.17 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายกิโลกรัมละ 3.80 บาท มีกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 527.89 บาท คิดเป็น

ร้อยละ 5.40 ของรายได้ทั้งสิ้น เกษตรกรจะได้รับอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตรวมร้อยละ 5.71 อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตที่จ่ายเป็นเงินสดร้อยละ 39.23 หากพิจารณาในแง่ผลตอบแทนแก่แรงงานในครัวเรือนแล้ว เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนแก่แรงงานในครัวเรือน 1 วัน-คนเท่ากับ 40.51 บาท

กรณีเนื้อที่เพาะปลูกขนาดมากกว่า 2 ไร่ มีต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยไร่ละ 9,075.46 บาท โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 8,814.63 บาท หรือประมาณร้อยละ 97.13 ของต้นทุนการผลิตรวม ในจำนวนนี้ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมดิน-ปลูก จนกระทั่งเก็บเกี่ยวและเก็บรักษาผลผลิต 2,453.95 บาท ค่าวัสดุการเกษตร 6,094.01 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 266.67 บาท ต้นทุนคงที่ 260.83 บาท หรือประมาณร้อยละ 2.87 ของต้นทุนการผลิตรวม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 33,034.67 บาท ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 3.494 บาท ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อฟาร์มเท่ากับ 8,258.67 บาท รายได้จากการจำหน่ายหอมแดงเฉลี่ยไร่ละ 9,871.64 บาท ซึ่งได้มาจากปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 2,597.80 กิโลกรัม ราคาจำหน่าย กิโลกรัมละ 3.80 บาท มีกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 796.18 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.07 ของรายได้ทั้งสิ้น เกษตรกรจะได้รับอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตรวมร้อยละ 8.77 อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตที่จ่ายเป็นเงินสดร้อยละ 37.13 หากพิจารณาในแง่ผลตอบแทนแก่แรงงานในครัวเรือนแล้ว เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนแก่แรงงานในครัวเรือน 1 วัน-คน เท่ากับ 51.73 บาท

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกหอมแดงในเนื้อที่เพาะปลูกทั้งสองขนาด คือ ขนาดไม่เกิน 2 ไร่ และขนาดมากกว่า 2 ไร่ ปรากฏว่า รายการต้นทุนที่สำคัญที่สุดและเป็นสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตรวม ก็คือ ค่าพันธุ์และค่าปุ๋ย โดยคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนการผลิตรวม แสดงว่าค่าพันธุ์และค่าปุ๋ยเป็นรายการต้นทุนที่สำคัญที่สุดในการผลิตหอมแดง และต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยต่อไร่ของเนื้อที่เพาะปลูกหอมแดงทั้งสองขนาดจะแตกต่างกันเนื่องจากต้นทุนผันแปรเป็นหลัก และต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัมก็มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณผลผลิตที่ได้เฉลี่ยต่อไร่ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งสองขนาดแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตรวม ผลตอบแทนแก่แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยต่อวัน-คนแล้วปรากฏว่า เนื้อที่เพาะปลูกขนาดมากกว่า 2 ไร่ เป็นขนาดเนื้อที่เพาะปลูกที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรชาวไร่หอมจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยต่อไร่ต่ำกว่า ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่า และให้อัตราผลตอบแทน

ต่อต้านทุนการผลิตรวมสูงกว่า และสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ด้วย สำหรับผลตอบแทนแก่แรงงานของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรนั้น การเพาะปลูกในเนื้อที่ขนาดมากกว่า 2 ไร่ ให้ผลตอบแทนแก่แรงงานของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรต่อวัน-คน ในระดับที่สูงกว่า และสูงกว่าระดับอัตราค่าจ้างแรงงานโดยปกติในท้องถิ่นด้วย

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนต่อต้านทุนการผลิตรวมและอัตราผลตอบแทนต่อต้านทุนการผลิตที่จ่ายเป็นเงินสด จะเห็นได้ว่าอัตราผลตอบแทนจะแตกต่างกันมาก สำหรับการเพาะปลูกหอมแดง ในเนื้อที่ขนาดไม่เกิน 2 ไร่ และขนาดมากกว่า 2 ไร่ แสดงว่า ในการเพาะปลูกหอมแดงของเกษตรกร เป็นการทำการเกษตรแบบโบราณ ไม่มีการพัฒนาโดยนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ ยังมีการใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก และในความคิดของเกษตรกรจะให้ความสำคัญหรือกีดกันตนเองเฉพาะที่ตนเองต้องจ่ายเป็นเงินสดเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงค่าแรงงานในครัวเรือนหรือค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่เอง จึงเห็นว่าอัตราผลตอบแทนที่ตนเองได้รับจากการปลูกหอมแดงสูงเป็นที่น่าพอใจ และเป็นอาชีพที่ทำรายได้คืออาชีพหนึ่ง

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การผลิตหอมแดงของเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษนั้น ถ้าจะให้เกษตรกรผลิตหอมแดงโดยได้รับอัตราผลตอบแทนสูงนั้น จะต้องพยายามลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง ควบคุมการระบาดของโรคให้ได้ผล ในขณะเดียวกัน ก็ต้องพยายามเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เกษตรกรจึงต้องพยายามขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาและข้อเสนอแนะมีดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางการผลิต

1.1 ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ส่วนใหญ่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่เกษตรกรชาวไร่ออมจังหวัดศรีสะเกษได้รับ ประมาณ 2,000-3,000 กิโลกรัม ซึ่งเป็นปริมาณผลผลิตที่ค่อนข้างต่ำเพราะการเพาะปลูกหอมแดงในเนื้อที่ 1 ไร่ สามารถให้ผลผลิตสูงสุดได้ถึง 4,000-5,000 กิโลกรัม จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่สูงเท่าที่ควร เนื่องจาก

1.1.1 สภาพของดินในการเพาะปลูกหอมแดงไม่เหมาะสม ลักษณะของดินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการปลูกหอมแดงให้ได้ผลผลิตสูง หอมแดงชอบดินร่วนที่มีการระบาย

น้ำได้ดี แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพความแห้งแล้งของดินฟ้าอากาศทำให้ดินขาดความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกหอมแดงจริง ๆ มีไม่มากนัก เมื่อเฉลี่ยผลผลิตต่อไร่ของหอมแดงที่ผลิตทั้งหมด จึงอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และเนื่องจากสภาพของดินไม่เหมาะสม เกษตรกรจึงต้องใช้ปุ๋ยในจำนวนสูง และต้องให้น้ำหอมแดงมากกว่าการปลูกในภาคเหนือ ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ :

เกษตรกรควรหันมาปลูกพืชชนิดอื่นหมุนเวียนกับการปลูกหอมแดง โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเป็นพืชที่เพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น พืชตระกูลถั่ว ไม้ไผ่ ถั่วเขียว ถั่วลิสง เป็นต้น แต่สิ่งที่เกษตรกรควรคำนึงถึงในการปลูกพืชหมุนเวียนก็คือ ควรเป็นพืชที่อยู่ในความต้องการของตลาด และให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนอยู่ในระดับที่ดีด้วย ซึ่งเกษตรกรสามารถขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยขอคำแนะนำถึงวิธีการปลูกพืชหมุนเวียน และชนิดของพืชหมุนเวียน จากกรมส่งเสริมการเกษตร หรือเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอในท้องถิ่น

และนอกจากนี้ เกษตรกรควรหันมาใช้ปุ๋ยธรรมชาติอันได้แก่ ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักให้มากขึ้น เพราะนอกจากจะทำให้ดินดีโดยไม่เสียคุณสมบัติทางกายภาพแล้วยังสามารถประหยัดต้นทุนได้อีกด้วย เนื่องจากสามารถหาได้ในท้องถิ่น และราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง มีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในการทำปุ๋ยหมักในหลายท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถช่วยให้ปุ๋ยหมักมีปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการได้

1.1.2 ปัญหาโรคระบาดและแมลงรบกวน จากสภาพความแห้งแล้งของดินฟ้าอากาศ ทำให้เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาโรคระบาดและแมลงรบกวนมากกว่าที่อื่น ๆ และเกษตรกรเองขาดความรู้ในเรื่องการใช้ยาป้องกันและกำจัดโรคและแมลงจากการสำรวจพบว่า ประเภทากำจัดโรคและแมลงที่เกษตรกรใช้ส่วนใหญ่เป็นยาชุด ซึ่งทางร้านขายยาจัดให้ การใช้ยาดังกล่าวอย่างครอบจักรวาล ไม่ตรงกับปัญหาโรคและแมลงที่ระบาด ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และยังมีผลต่อการปรับตัวของโรคและแมลง ทำให้ศัตรูและยากต่อการป้องกันและกำจัดต่อไป

ข้อเสนอแนะ : ก่อนใช้ยาปราบศัตรูพืช เกษตรกรควรจะศึกษาหรือหาความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของยานั้น ๆ ก่อน โดยอาจสอบถามจากเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรหรือจากผู้รู้ สำหรับรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับชนิดของยาที่ใช้ป้องกันและปราบศัตรูพืชหอมแดงให้เหมาะสมและเฉพาะเจาะจง และควรจัดให้มีการฝึกอบรมแก่เกษตรกรเกี่ยวกับเรื่องการใช้ยาปราบศัตรูพืชให้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะทำให้หอมแดงที่ผลิตได้มีคุณภาพดี และเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้ด้วย

1.1.3 เกษตรกรขาดการดูแลรักษาไร่หอมอย่างถูกวิธี เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการเพาะปลูกหอมแดงอย่างถูกวิธี การเพาะปลูกทำโดยอาศัยประสบการณ์ในอดีต ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย ไม่มีการพัฒนาวิธีการผลิตแผนใหม่

ข้อเสนอแนะ : เกษตรกรควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการเพาะปลูกแบบใหม่ให้มากขึ้น เช่น หาอ่านจากวารสารทางการเกษตร หรือสอบถามจากเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของรัฐ สำหรับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ควรให้การศึกษารหรือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาไร่หอมอย่างถูกวิธีแก่เกษตรกร เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อเนื้อที่เพาะปลูกในปริมาณที่สูง แต่เสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาต่ำ ก็จะเป็นผลทำให้ต้นทุนการผลิตหอมแดงของเกษตรกรลดลงได้

1.2 เกษตรกรขาดวิธีการเก็บรักษาผลผลิตที่ดี หอมแดงเป็นพืชที่เน่าเสียง่าย เก็บได้ไม่นาน มักจะเน่า ผอ ซึ่งใช้ปลูกหรือจำหน่ายไม่ได้อีกต่อไปแล้ว ดังนั้นเมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตมาได้ก็จะรีบทำการจำหน่ายทันที โอกาสที่จะกักตุนไว้เพื่อรอราคาจำหน่ายจึงไม่มี เพราะเสี่ยงต่อการเน่าเสียหาย ประกอบกับฐานะทางการเงินของเกษตรกรไม่เอื้ออำนวยจึงจำเป็นต้องรีบขายผลผลิต แม้ในช่วงระยะเวลาที่ราคากำลังตกต่ำ

ข้อเสนอแนะ : เกษตรกรควรเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อแก่จัด ซึ่งจะทำให้ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานกว่า โดยเก็บรักษาไว้ในที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการฉีค่นยากันเชื้อรา และมีการกำจัดเชื้อโรคในโรงเก็บ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อราอันเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้หอมแดงเน่าเสียเร็วกว่าปกติ รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาหาวิธีเก็บรักษาหอมแดงให้ได้นานที่สุด เช่น อาจมีการฉายรังสีบางอย่างเพื่อให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานที่สุดโดยไม่เสื่อมคุณภาพเพื่อชลอการจำหน่ายซึ่งจะเป็นวิธีการลดอุปทานของหอมแดงในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ซึ่งมีหอมแดงออกสู่ตลาดมาก

และยังอาจสามารถลดต้นทุนการผลิตในการตั้งซื้อพันธุ์จากที่อื่นได้ด้วย ถ้าหากเกษตรกรมีวิธีการเก็บรักษาผลผลิตให้อยู่ได้นานจนถึงฤดูกาลเพาะปลูกปีต่อไปของเกษตรกร

2. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง

2.1 ต้นทุนค่าพันธุ์ จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของการเพาะปลูกหอมแดง ในเนื้อที่เพาะปลูกทั้งสองขนาด ปรากฏว่า ค่าพันธุ์เป็นรายการต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุด เฉลี่ยไร่ ละ 3,392.17 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.16 ของต้นทุนการผลิตรวม สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนค่าพันธุ์ สูงมาก เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถผลิตหัวพันธุ์ไว้ใช้เองได้ เพราะผลผลิตจากฤดูเพาะปลูก ที่แล้วของเกษตรกรเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพต่ำ และมีปริมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศ ไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหอมแดง และขาดแรงงานในการเพาะปลูก เกษตรกรจึง จำเป็นต้องซื้อหัวพันธุ์จากแหล่งอื่นมาปลูก เช่น จากจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ทำให้ต้นทุนการผลิต สูงทั้งรายจ่ายค่าพันธุ์และค่าขนส่ง

ข้อเสนอแนะ : เกษตรกรควรหันมาใช้เมล็ดพันธุ์ในการปลูกแทนหัวพันธุ์ ซึ่งการ ปลูกหอมแดงด้วยเมล็ดนี้จะช่วยลดต้นทุนการผลิตหอมแดงลงได้มาก ซึ่งจากการทดลองของสำนักงาน เกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการศึกษาวิจัยการปลูกหอมแดง ด้วยเมล็ด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

การปลูกหอมแดงโดยใช้หัวพันธุ์	การปลูกหอมแดงโดยใช้เมล็ดพันธุ์
1. ใช้หัวพันธุ์เฉลี่ยประมาณ 400 กิโลกรัมต่อไร่ (ราคาหัวพันธุ์เฉลี่ย กิโลกรัมละ 15.00 บาท)	1. ใช้ปริมาณเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 15 กรัมต่อไร่ (ราคาเมล็ดพันธุ์กิโลกรัมละ 1,000.00 บาท)
2. ขนาดของหัวหอมที่ได้ไม่สม่ำเสมอ	2. ขนาดของหัวหอมที่ได้สม่ำเสมอกว่า
3. มีการออกดอกมากกว่า	3. มีการออกดอกน้อยกว่า
4. น้ำหนักหัวโดยเฉลี่ยประมาณ 28 กรัม	4. น้ำหนักหัวโดยเฉลี่ยประมาณ 26 กรัม
5. หลังจากตากแดดแล้วเก็บนาน 6 เดือน น้ำหนักลดลง 86%	6. หลังจากตากแดดแล้วเก็บนาน 8 เดือน น้ำหนักลดลง 83%

จะเห็นได้ว่า ถ้าเกษตรกรหันมาใช้เมล็ดพันธุ์แทนหัวพันธุ์จะสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนพันธุ์ปลูกได้ เนื่องจากเมล็ดพันธุ์สามารถเก็บไว้ได้นานเป็นปี แต่การปลูกหอมแดงด้วยเมล็ดพันธุ์นี้มีขั้นตอนยุ่งยากกว่าการปลูกด้วยหัวพันธุ์ (คู่มือการปลูกหอมแดงด้วยเมล็ดใน ภาคผนวก ข.) ซึ่งเกษตรกรปฏิบัติได้ยาก เนื่องจากมีความเคยชินและมีความเชื่อถือในวิธีการปลูกด้วยหัวพันธุ์ ดังนั้นหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องตลอดจนเจ้าหน้าที่เกษตร ควรทำการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ตลอดจนพิสูจน์ให้เกษตรกรเห็นถึงคุณประโยชน์ของการใช้เมล็ดพันธุ์ปลูกแทนหัวพันธุ์ว่า ต้นทุนที่สามารถประหยัดได้คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์ เพราะต้องใช้ระยะเวลาปลูกลานากว่า และมีขั้นตอนการดูแลรักษาไร่หอมที่ต้องอาศัยความประณีตมากกว่า ถ้าเกษตรกรตระหนักถึงประโยชน์ในแง่นี้ เชื่อว่าคงหันมานิยมการปลูกหอมแดงด้วยเมล็ดพันธุ์กันมากขึ้น และมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในฤดูเพาะปลูกต่อไปได้ โดยไม่ต้องซื้อหัวพันธุ์จากแหล่งอื่นอย่างที่เคยกระทำมา

2.2 ต้นทุนค่าปุ๋ย ในการเพาะปลูกหอมแดงจะมีต้นทุนค่าปุ๋ยเกิดขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 1,309.69 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.34 ของต้นทุนการผลิตรวม ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูงและเป็นรายการต้นทุนจำนวนที่สูงรองลงมาจากค่าพันธุ์หอมแดง สาเหตุที่ต้นทุนค่าปุ๋ยเกิดขึ้นเป็นจำนวนสูงเนื่องจาก เนื้อที่เพาะปลูกหอมแดงในจังหวัดศรีสะเกษขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ เกษตรกรจึงใช้ปุ๋ยช่วยในปริมาณที่มาก และปัจจุบันเกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่าปุ๋ยธรรมชาติหรือปุ๋ยคอก มูลสัตว์ การใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณที่มากทำให้ดินเสียคุณภาพ เมื่อเพาะปลูกบนที่ดิน

เหล่านี้ก็จะทำให้ได้ผลผลิตไม่สูงเท่าที่ควร เกษตรกรก็จะเพิ่มจำนวนมูลลงไปอีก จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ : เกษตรกรควรหันมาใช้ปุ๋ยคอกมูลสัตว์และปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี เนื่องจากราคาต่ำกว่า และสามารถหาได้ในท้องถิ่น ตลอดจนไม่ทำให้คุณภาพของดินเสีย

สำหรับหน่วยงานของทางราชการ ควรมีการศึกษาถึงอัตราการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียโดยไม่จำเป็น และมีผลให้ดินเสียภายหลัง โดยอาจนำตัวอย่างดินทำการเพาะปลูกหอมแดงในห้องที่มีปัญหาทำการวิเคราะห์ดูเพื่อที่เกษตรกรจะได้ใช้ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสม และถูกต้องตรงตามพืชที่ต้องการ โดยพิจารณาถึงผลผลิตต่อไร่ และคุณภาพที่ของหอมแดง ซึ่งสามารถเก็บรักษาไว้ได้นานโดยไม่เน่าเสียง่าย

2.3 ต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ในการทำการเพาะปลูกหอมแดง เกษตรกรจะเสียค่าใช้จ่ายด้านดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยไร่ละ 163.43 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.79 ของต้นทุนการผลิตรวม ถึงแม้จะเป็นจำนวนที่ไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตรวม แต่ถ้าหากเกษตรกรสามารถประหยัดได้ ก็จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงได้ แต่ผลต่อเนื่องจากการกู้ยืมเงินมาทำการเพาะปลูกหอมแดงของเกษตรกร ก็คือ ราคาขายที่เกษตรกรควรจะได้รับอาจไม่สูงเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหนี้เงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากคราปรับขึ้น โดยที่เกษตรกรไม่สามารถนำผลผลิตไปขายให้กับผู้อื่นได้ ทั้ง ๆ ที่อาจได้ราคาดีกว่า สาเหตุที่ต้องมีการกู้ยืมเงินมาทำการเพาะปลูกหอมแดง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะทำการเพาะปลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้หอมแดงต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านพันธุ์เป็นจำนวนสูงและเป็นเงินก้อนใหญ่ การกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ หรือจากสหกรณ์ฯ มีระเบียบและขั้นตอนที่ยุ่งยากต่อเกษตรกร ดังนั้นเกษตรกรจึงมักขอกู้เงินจากนายทุนเงินกู้หรือพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อหอมแดง การกู้เงินด้วยวิธีนี้ เกษตรกรจะเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของธนาคาร และยังอาจต้องขายผลผลิตให้กับนายทุนเงินกู้ในราคาที่ต่ำกว่าปกติ หรือมีต้นทุนค่าปัจจัยการผลิตสูงกว่าปกติด้วย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ : รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในด้านเงินกู้โดยให้ลดระเบียบและขั้นตอนการกู้เงินลงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกร และควรปล่อยเงินกู้ให้มากขึ้น พร้อมกันนั้นก็หามาตรการเพื่อลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลง เป็นการช่วยเหลือแก่เกษตรกร

เพื่อลดภาระการผูกพันระหว่างเกษตรกรผู้ผลิต กับผู้รับซื้อที่ให้สินเชื่อซึ่งมักคิดดอกเบี้ยในอัตราสูง หรือลดราคารับซื้อในภายหลัง

3. ปัญหาทางด้านการตลาด

3.1 ราคาซากเสถียรภาพ ราคาซื้อขายหอมแดงมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในแต่ละช่วงเวลาภายในปีเดียวกันและในแต่ละปี เนื่องจากอัตราการเพิ่มในปริมาณการผลิตไม่แน่นอน และผลผลิตหอมแดงไม่สม่ำเสมอทุกปี เป็นเพราะเกษตรกรอาศัยราคาของปีที่ผ่านมาเป็นตัวกำหนดปริมาณการผลิต ถ้าปีที่ผ่านมาราคาหอมแดงดี ปีนี้ก็จะผลิตมากขึ้นจนทำให้หอมแดงล้นตลาด ราคา ก็จะลดต่ำลง ในปีถัดไปก็จะลดปริมาณการผลิตลง ทำให้ปริมาณผลผลิตมีน้อย เป็นเหตุให้ราคาสูงขึ้น มีลักษณะวนเวียนเป็นวัฏจักร เช่นนี้ตลอดมา นอกจากนี้การตลาดหอมแดงของเกษตรกรไม่มีระบบ ขาดอำนาจในการต่อรองราคา กล่าวคือ เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มการขาย มักจะเป็นในลักษณะต่างคนต่างขาย อีกทั้งเกษตรกรบางรายยังมีข้อจำกัดในเรื่องการจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาภาระหนี้สินผูกพันกับพ่อค้ารับซื้อในท้องถิ่น ซึ่งมักจะเป็นผู้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรในรูปของปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช ตลอดจนความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าของรถบรรทุกในหมู่บ้าน ซึ่งนำผลผลิตไปขาย ทำให้เกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่จำหน่ายและราคา นอกจากนี้ลักษณะทางกายภาพของหอมแดงเป็นพืชที่เน่าเสียง่าย จำเป็นต้องอาศัยกลไกการตลาดที่มีประสิทธิภาพในการจัดจำหน่าย แต่ปรากฏว่าวิธีการจำหน่ายหอมแดงของเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษที่ผ่านมามีเกือบทั้งหมด จำหน่ายให้แก่พ่อค้าในจังหวัด และการจำหน่ายเกือบทุกครั้งต้องอาศัยสื่อกลางคือ รถบรรทุกประจำหมู่บ้านเป็นพาหนะ และเป็นผู้ติดต่อกับผู้ซื้อ จากลักษณะดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า พ่อค้าและรถบรรทุกประจำหมู่บ้านมีบทบาทต่อการจำหน่ายและการกำหนดราคาหอมแดงเป็นอันมาก

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันในการประกอบกิจกรรมทั้งในด้านการผลิตและการจำหน่าย เพื่อความสะดวกในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการขายผลผลิต

นอกจากนี้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ควรจัดศูนย์หรือแหล่งจำหน่ายหอมแดงในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งผลิต เพื่อใช้เป็นสถานที่ที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถดำเนินการซื้อขายได้สะดวก และไม่ต้องผ่านนายหน้าหรือพ่อค้าคนกลางหลายชั้นตอนโดยไม่จำเป็น ซึ่งมีผลทำให้ราคาเกษตรกรขายได้กับราคารับซื้อในตลาดกรุงเทพฯ หรือตลาดปลายทางต่างกันมาก นอกจากนี้ควรจัดให้มีงานวันหอมแดง และให้มีการประกวดคุณภาพหอมแดง เพื่อเป็นการส่งเสริมการผลิตหอมแดงให้มีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้นไป และยังเป็น การประชาสัมพันธ์ให้พ่อค้าและประชาชนโดยทั่วไปที่สนใจได้ซื้อหาเพื่อการบริโภคหรือจำหน่ายต่อไป

3.2 ช่องทางการจำหน่าย การซื้อขายหอมแดงจากแหล่งผลิตถึงผู้บริโภค ผ่านคนกลางหลายชั้นตอน ทำให้ราคาเกษตรกรขายได้ต่ำ และผู้บริโภคต้องบริโภคนในราคาที่สูง และอีกประการหนึ่ง คือ ความต้องการบริโภคภายในประเทศมีจำกัด ชาติอุตสาหกรรมแปรรูปรองรับ ซึ่งปัจจุบันนี้หอมแดงมักนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปเป็นส่วนมาก

ข้อเสนอแนะ : เพื่อลดจำนวนพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร การรวมกลุ่มจะสามารถสร้างอำนาจในการต่อรองราคาได้ และการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร จะได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ โดยสหกรณ์การเกษตรอาจช่วยรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกในราคาท้องตลาดหรือสูงกว่าราคาตลาดเล็กน้อยในช่วงระยะเวลาที่มีผลผลิตหอมแดงออกสู่ตลาดมาก

ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการนำหอมแดงมาทำการแปรรูปให้มากขึ้น และขยายตลาดอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป ซึ่งใช้หอมแดงเป็นส่วนประกอบในการปรุง เช่น อุตสาหกรรมเครื่องแกง ตลอดจนศึกษาถึงวิธีการเก็บหอมแดงให้อยู่ได้เป็นเวลานาน เพื่อลดการชรา ซึ่งจะช่วยลดปริมาณผลผลิตในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวที่มีหอมแดงออกสู่ตลาดมาก

3.3 การส่งออก เนื่องจากปริมาณการผลิตที่ไม่แน่นอนทำให้มีผู้สนใจการลงทุนเพื่อการส่งออกน้อยมาก ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคา ราคาส่งออกจึงอยู่ในระดับต่ำ และคุณภาพของหอมแดงไทยยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีพ่อค้าส่งออกบางพวกฉวยโอกาสส่งสินค้าคุณภาพไม่ดีไปจำหน่าย และเกษตรกรบางพวกเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนถึงเวลาอันควร ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ อีกทั้งมีปัญหาเรื่องการเก็บรักษา ระหว่างการขนส่ง ตลาดหอมแดงในต่างประเทศของไทยจึงอยู่ในวงจำกัด ลูกค้าสำคัญของไทยส่วนมากอยู่ในแถบเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นลูกค้าที่รับซื้อหอมแดงของไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ: เกษตรกรควรปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ เพื่อให้สามารถส่งออกไปแข่งขันราคากับประเทศผู้ส่งออกรายอื่น ๆ ได้ และพ่อค้าผู้ส่งออกควรมีจรรยาบรรณ คัดเลือกผลผลิตที่คัดออกจำหน่าย เพื่อให้ผู้รับซื้อต่างประเทศเชื่อถือในผลผลิตหอมแดงของไทย และเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยด้วย อันจะเป็นการขยายตลาดส่งออกให้กว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยพัฒนาการส่งออกไปยังประเทศลูกค้าเดิม ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ในปริมาณที่มากขึ้น และขยายตลาดการส่งออกไปสู่ลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง

รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการตั้งสมาคมการค้าหอมแดงขึ้น เพื่อร่วมกันดำเนินงานกับสหกรณ์การเกษตร ให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตร พ่อค้าคนกลางและพ่อค้าส่งออก เป็นสมาชิกสมาคม และมีนักวิชาการจากหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษาประสานงาน เพื่อให้การส่งออกมีประสิทธิภาพและมีอำนาจการต่อรองราคามากยิ่งขึ้น สามารถควบคุมคุณภาพของหอมแดงที่จะส่งออกให้ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ ตลอดจนควบคุมปริมาณผลผลิตในแต่ละปี ทั้งในส่วนที่ใช้บริโภคภายในประเทศ และปริมาณส่งออกที่แน่นอน

โดยสรุป ถ้าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ได้รับการแก้ไขแล้ว จะทำให้รายได้จากการปลูกหอมแดงเพิ่มมากขึ้น และต้นทุนการผลิตลดลง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนทำไร่หอมแดงก็จะเพิ่มขึ้น เป็นผลให้เกษตรกรลงทุนทำไร่หอมแดงอย่างมีประสิทธิภาพ และในอนาคตหอมแดงอาจจะเป็นพืชหลังนาที่ทำรายได้ให้กับผู้ลงทุนและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศอีกประการหนึ่ง